

РЕЦЕНЗІЯ НА МОНОГРАФІЮ Н. М. БАКАЯНОВОЇ «ОСНОВИ АДВОКАТУРИ УКРАЇНИ: ФУНКЦІОНАЛЬНІ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНІ АСПЕКТИ»¹

Сухонос В.В.,
д.ю.н., професор,
Голова вченої ради

Навчально-наукового інституту права
Сумського державного університету

Монографія Н.М.Бакаянової є системною науковою працею, яка посвячена дослідженню та осмисленню функціональних та організаційних основ адвокатури України. Основи адвокатури розглядаються як сукупність її головних цінностей, принципів, основоположних інститутів і норм, які визначають адвокатуру як правове явище. В світлі підвищення ролі адвокатури в суспільстві, внесення змін до Конституції України щодо встановлення виключного права адвокатів на здійснення представництва в судах та захист від кримінального обвинувачення актуальність такого дослідження є безумовною.

Адвокатське співтовариство є незалежним, самоврядним, пронизаним духом корпоративності та особливими вимогами професійної етики. Саме тому сутність адвокатури та її діяльність з забезпечення права кожного на правову допомогу складають одну з ключових наукових проблем, яка всебічно вивчається – як з філософсько-гуманітарного погляду, так і в аспекті розвитку громадянського суспільства, перебудови правової системи. З удосконаленням діяльності адвокатури суспільство пов'язує вирішення низки внутрішніх, міжнародних та глобальних завдань, що обумовлює необхідність досліджень основ адвокатури та їх належної законодавчої регламентації.

Наукова цінність монографії полягає в тому, що авторка чи не вперше у вітчизняній науці зробила спробу комплексного дослідження основ адвокатури України, поєднавши глибоку теоретичну базу із розглядом практичних питань організації адвокатури та здійснення адвокатської діяльності.

У першому розділі велика увага приділяється виокремленню самостійної юридичної науки про адвокатуру: визначено об'єкт, предмет, структура та система науки про адвокатуру, розглядаються її методи та робиться акцент на необхідності зв'язку результатів наукових досліджень із розвитком законодавства про адвокатуру та адвокатську діяльність.

У монографії знайшли відображення основні показники стану адвокатури в сучасних умовах соціально-правового розвитку, об'єктивні та суб'єктивні фактори, які впливають на підвищення якості надання адвокатами правової допомоги; обґрунтовується необхідність визначення засад організації та діяльності адвокатури, про які йдеться у ст.92 Конституції України. Авторкою висвітлено поняття «основи адвокатури» та розкривається їх структура.

Зміни до Конституції України призвели до заміни терміну «основи» організації та діяльності адвокатури у ст.92 на термін «засади», який також використовується у положеннях ст. 1312 Основного Закону, ст.4 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність». Взагалі слід зазначити, що терміни «основи» та «засади» в законодавстві України та в юридичній

науці використовуються досить широко. Разом з тим, законодавець застосовує й термін «принципи» щодо організації та діяльності адвокатури. У зв'язку з цим, безумовно, заслуговує на увагу точка зору авторки щодо визначення понять «основи», «засади» та «принципи».

Другий розділ роботи є дослідженням принципів адвокатури - функціональних та організаційних, при цьому автор вважає функціональні основи первісними по відношенню до організаційних, правильно зазначаючи, що саме функції адвокатури обумовлюють її організацію.

Здійснюючи аналіз функціонального навантаження адвокатури, авторка звертається до змісту категорій «захист» та «охорона». Висновок про притаманність адвокатури правоохоронної спрямованістю є дискусійним, проте заслуговує на увагу. В межах конституційної функції адвокатури з надання професійної правничої допомоги виокремлюються основні напрями діяльності адвокатури: зокрема, запропоновано класифікацію підфункцій адвокатури, кожна з яких об'єднує певні види адвокатської діяльності.

У третьому розділі роботи розкривається зміст та значення функціональних основ адвокатури. В монографії показано особливості здійснення адвокатами діяльності з захисту, представництва, надання консультацій, складання документів правового характеру та правового супроводу діяльності клієнта. Крім того, окрема увага приділяється функціям адвокатури, що не пов'язані із наданням правової допомоги - участі у формуванні інфраструктури судової влади, зокрема, Вищої ради правосуддя та Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, а також функції захисту професійних прав адвокатів.

У четвертому розділі роботи досліджуються організаційні основи адвокатури України. Слід погодитися із тим, що організація адвокатури починається із визначення умов вступу до адвокатури - з порядку набуття статусу адвоката в Україні. Авторка розкриває організаційні основи адвокатури, звертаючись також до питань створення та функціонування Національної асоціації адвокатів України, адвокатського самоврядування, громадських об'єднань адвокатів, форм організації адвокатської діяльності, порядку притягнення адвокатів до професійної відповідальності. Слід відмітити обґрунтований інтерес авторки до з'ясування відносин адвоката і адвокатури, завдяки якому, з одного боку, відбувається процес детермінації адвоката в адвокатурі, а з іншого – сам адвокат формує адвокатуру та є суб'єктом реалізації функції адвокатури.

Результати та отримані висновки є достатньо аргументованими, їх достовірність зумовлена тим, що дослідження ґрунтуються на широкій джерельній базі, нормативних та нормативно-правових документах, використанні необхідної юридичної літератури. Викладення матеріалу монографії характеризується логічністю, структура роботи в достатній мірі оптимальна, і в цілому досягається поставлена мета.

¹ Бакаянова Н.М. Основи адвокатури України: функціональні та організаційні аспекти : монографія / Н.М. Бакаянова. – Одеса: Юридична література, 2017. – 356 с.

В роботі комплексно досліджено сучасні проблеми організації та діяльності адвокатури України. Практичне значення результатів і висновків роботи полягає в тому, що вони можуть бути використані для подальших досліджень загальнотеоретичних проблем розвитку правової системи України, вдосконалення інституту захисту прав людини, подальшої гуманізації законодавства в цій сфері.

Монографія буде корисна фахівцям в галузі як загальних проблем теорії держави і права, так і практичним працівникам, в першу чергу, адвокатам. Робота є актуальним виданням і цінним науковим дослідженням, у зв'язку з цим її положення можуть використовуватися у викладацькій діяльності та будуть цікавими для широкого кола читачів.